

M A G Y A R M E R K U R

1789-dik esztendőben.

A Róm. Csász. és Apostl. Kir. Fels. különös engedelmével.

Szombaton Böjt - elő - Havanak 28-dik Napján.

Elegyes tudósítások.

A Török rabságra jutott Görgei Györgynek, Vitéz Nádasdy Gyalog Regimentbéli Fel-Hadnagynak levele Pérában Decemb. 7-én költ és vóltaképpen e' következő környül-állásokot foglalja magában: „ A' mi hadi seregünknek Sept. 21-én Illova felé következett visszsa-vonása alkalmatóságával, a' Fel-Hadnagy ágyúba fogott lovakat látott, a' melyek sebes nyargalással szolgál nélkül az ellenség eleibe futának; hogy őket visszsa Karánsebes felé térítse, a' batalljonátul 30 lépésnyire elő-ugra. Azon szempillantásban ott termének 40 Spáhik, a' kik melleleg menő golyóbissal meg-sérték, körül vevék, és fogva a' Mihálydi (Mehádia) táborba vivék ötet. „ Minekutánna itten — így szól tovább a' levél — négy Basáktól meghalgattattam vólna, Orsován által Gladovára és

Q

in-

innét hajón Vidinbe vitettem. Itten még 300 rabok valának, a' kikkel együtt szoros udvarba bé-zarattattam, a' melly tele vala ganéjjal és tisztátalansággal és seholy ki-járása nem vala. Itten 10 napokig maradánk leg nagyobb nyomorúságban; sós kenyérnél és kevés víznél nem kapánk egyebet; az idő hideg vala, és minékünk egyéb fedelünk nem vala a' tsillagos eg-nél; a' mellett fok foglyok ruháiktól meg-fosztva va-lának, és egy ingen kívül más takaródzójuk nem volt; tüzet rakni meg-nem engedteték. Ez által naponként 3 - an 4 - en oda halának a' szerentsétlenek között. "Végtére a' Fel-Hadnagy Úr a' Basa elejbe botsáttaték, és ennek oly hathatósan terjeszté elejbe a' rabok vég-ső inségét, hogy végtire a' parantsolat adatott, hogy a' foglyok a' bástyák alatt lévő házokba vitessenek. De ez által sanyarúságok meg-nem jobbult, hanem meg-változott. Ezen lakásoknak nem volt nyílása sem pedig a' szellőnek járása, emberi emlékezettől fogva nem lakott benne senki, ganéjjal és halált okozó bü-dőséggel tele vala, mellyből származának fok beteg-ségek, mellyekben fokban oda halának. Végtére Ok-tob. 27 - én minden még élő rabok, a' kiknek száma 465-re mégyen vala, szekerekre ültetének és Konstan-tzinápolyba vitetének. Az úton a' velek való bánás sem-mivel sem volt emberségesebb. Az utazás mindenkor korán reggeltől fogva késő éjtszakáig tartta. Senkinek sem volt szabad a' kotsiról le-szállani. A' rabok éjtszakának idején istállókba, pusztán hagyatott udvarok-ba 's a' f. zárattattak. Pénzért sem kapának elég fát a' melegítésre, sem pedig ejeséget. Ez okbul napon-ként 6—12 még 16 emberek-is meg-hóltanak. Az út Sofián, Edirnéen Filippopolisen által a' fekete tengerig méne, és ennek partján Konstantzinápolyig, a' hol No-vemb. 29 én meg-erkezének. 465 emberek között az idő

idő alatt 305-en hóltanak - meg , és 160-on maradtanak meg , a' kik hasonlóképpen nagyobb részént olly betegek és erőtlének valának , hogy a' szekerekrül kellett őket emelni. Ezen szerentsétlenek mindazáltal a' fő városnak külömbféle utzáin végig hordattak és a' néptől tekintettek. — „Végre hajokon Perába vitettünk, a' hol vafat vertek lábainkra , de a' mellyek a' Frantzia követnek közben - járása által harmad nap múlva viszont le - vétetének. Némelly itten találkozó tisztek fejer ruhát adának , minekutánna 70 napok alatt ingemet gatyámat testemről le-nem vetettem vala ; orvosságot és valamennyire jobb eledelt kapék , és így az elfogott Vajnert Kapitánynak barátságos gondviselése által meg-épülék. De a' köz - emberek már a' következő napon vasban dolgozni kényszerítették a' hajó építő helyen , a' hol az Oszakovtul visszsa - érkezett hajóknak jobbításán munkálkodnak , és egész nap legkisebb pihenések nem engedtetik ezen dolognál ; tsak éppen estvére , midőn a' dologrül visszsa-térnek . fizetésekbul , mellyet kegyelmes Uralkodónk nekünk nyújtat , főzhetnek valamit. Mostanában itten együtt vannak Cs. Királyi rabok 5 Kapitányok , 4 Fel-Hadnagyok 2 Al-Hadnagyok , 4 Zászló-tartók , 2 Kadetok és 715 köz emberek. A' betegek egy ispotályban gyógyíttatnak , mellynek költségét ő Felsege a' Császár , az itten lévő Cs. K. pénz váltó által pótolja. Mi tisztek hasonlóképp' ő Felsege költségein építettett tágos épületben lakunk , a' mellynek folyosóin sétálhatunk. Egy asztalnál eszünk , de mindent drágán kell fizenünk. Épületünkben vagyon-is egy kápolna , a' mellyben egy buzgóságos Pap , Gardely nevével , az Isteni tiszteletet véghez viszi. Ugyan ő szolgál nekünk abban-is , midőn panaszszainkat elő-hozni , leveleinket küldeni akarjuk , és némellykor Olasz hirmondó leveleket vagy

az Erlangi újságot hozza, mellyekben arról értekezünk a' mi kívülünk történik. — Az Al Hadnagy Szent-Jványi, az én Regimentembül, Oktob. 21-én Karansebesnél az erdőben el-fogattatott, örökös szolgálul 380 forintokért el-adattatott, de a' Frantzia Követtül ismét ki-váltatott.

Otzakovban komendirozó Basának levele, mellyel a' Fényes Portának Ministereihez irt az Orosz táborból Otzakovnál Decemb. 17-én.

Hétfőn Decemb. 13-én nagy mozgásokat látánk az Orosz táborban, és az egész térségen Bóg vizétől fogva a' tengerig katonák állottak. Ez egész napon az ágyúkból való tüzellés meg-nem szünt, tsak a' puska lövöldözés szakasztatott félbe kevés ideig. Kedden a' karók elejbe épített futó árkokba (trenché) behatottanak az Oroszok, es szünet nélkül bombákat hánytak a' városba; ezek éjtszakának idején még amá kevés házakat fel-gyújták, a' mellyek a' fok hónapokig tartott ágyúzástól mentek voltak. Hajnalban Decemb. 10-én azon része a' városnak, melly az Agakubaski kapu felé vagyon, meg-gyúladt és a' hatalmas éjszaki szélről vettett lángok olly igen el-terjedének, hogy semmi sem állhata többé ellent. Ezen szempillantásban az Oroszok a' várnak külső részeit, az árkokat és Hafsán Basa várát foglalák-el. A' hartzolás kemény vala, és minden szempillantásban húllának fok katonáink. Abban az időben 3 puskapor-házak meg-gyúladtak, éppen midőn puska-por vétetnék-ki belőlök; mind a' három fel-vettetett és fok ezer hiv Jantsárokat és igaz hitű Musulmánokat meg-öle. — Én ati hű szolgálótok, fél óráig a' le-rohant falak közt feküttem, a' honnet nagy nehezen vonattam-ki. Mivel ezen szerentstelen történet miatt a' várbéli őrizet meg-gyengült vala, akaratom ellen el-tökéllettem magamban a' várat

rat fel-adni; és, minekutánna a' jelet ki-rakattam volna, az egefz várbéli óltalomnak helyben hagyásával a' Csiaus Pasát el-küldöttem az Orosz Vezérhez ezen el-tökéltett szándékunknak jelentésével; de a' felelet későn érkezett visszra. Tovább már lehetetlen vala a' várban meg-maradni vagy magunkat óltalmazni, mert már a' tűz a' vár kapukat érte. Az Oroszok élének az alkalmatossággal, és ki-vont karddal a' szerentséjekre be-fagyott árkokon hat felöl bé-rontának a' várba. Az ellenségek tekintete nagyobbítá a' rendtelenséget és zürzavart, mivel mindent meg-ölének és fel-kontzolának, a' mi tsak előkbe jöve, és senkinek sem kegyelmezének-meg. A' még megmaradt várbéli őrizet szaladáfsal akara meg-menekedni; de egy része a' lángban vesze-el, és a' másik a' Limánnak jegén találá-fel halálát. Berezán szigete felé senki sem szabadúlhata-meg, mivel már ez úgy-is el-veszett vala. A' mi engemet a' ti hű szolgátokat illet, olly állapotban valék, a' melyben nem tudtam élek-é vagy holt vagyok-é; és így Anhalt Bernburg Hertzeg kezére jüték. Ez Potemkin Vezérnek taborába vezete, a' hol jó sátort és nyugodalomra szolgáló szereket kapék. Azon egy időben a' fellyebb nevezett Vezértől nyere a' Csiaus Basa a' szabadságot, hogy egy tsoport embe-reinknek, a' kik Hafsán Basa erőfség felé visszra vonának magokat, kegyelmet hírdessen; és ez által ezek életben maradának. Nem olly szerentsések vóltak Debubeker Basa, Kufsein Basa, Mehmed Basa, Veflam Basa, a' kik mindnyájana' végső ostromban vesztenek-el, minekutánna oroszlán módjára hartzoltanak volna.

— Mivel az Orosz Fő Vezérnek jó vóltából az írás-ra szabadságot nyertem, ezzel tehát élni akarván, a' fényes Portát tudósítom szomorú forsunkról, mellyre az Isteni gondviseles ítélte bennünket fok bűneink eránt.

Egy-

Egyébaránt a' fényes Porta maga látsa, ha vallyon az ő méltóságával meg-egyez-é a' haborunak véget vetni, állandó békefséget kötni, engemet a' többi rabokkal együtt ki-valtani, és a' birodalom többi lakofsainak boldog békefséget szerezni. Mustafa és Aly Basa még élnek, és nálam vagynak, többekkel együtt, a' kik meg-menekedtek a' haláltól, és vitézségben és állhatóságban hozzám hasonlók. Az ellenséges Vezérek mostanság mindent nyujtatott a' fogságban lévő katonáknak, úgy hogy türhető állapotjuk vagyon; egyedül csak ris-kása híjjával vagynak, hogy *pilaut* főzhenének. Szívefsen közzöntöm a' derék Száde Mehemetet (Nagy Vezért) a' kinek dítső híre füleinkbe hatott, és mind azokat, a' kik rólam meg-emlékeznek. Vég-tére kérem, ha lehetséges volna, hogy leg-hatalmasabb és győzhetetlen Császáromnak tudtára adassék szomorú esetünk; 's egyfersmind óhajtanám, hogy kedves fiamnak is Seidbeknek hírül lenne. Ezen irásomat egy Tatór fogja által adni.,,

Ezen levélnek párja 24 napok alatt Konstantinápolybul Raguzába érkezett, a' honnét e' következő Pérai levéllel együtt Ankonaba és onnét Fiorentzába jött. A' Pérában költ levél Decemb. 28-áról való és e' következő dologrul tudósít:

„Álmétkodva hallottuk tegnap itten, hogy az Oroszok Oszakovot végső ostrommal meg-vették. Ezen rettenetes hír annyival váratlanabb, a' mennyivel bizonyossan azt véltük vala, hogy az Orosz feregek a' vártól el-mentenek és Ukrániába költöz-ködtek volna. Ebben a' hiszemben volt az itten múlato külföldi Ministereknek nagyobb része, annyira hogy udvarjokat-is róla tudósították. Dél-után az Oszakovi Seraskir Basának a' fényes Ministereihez szólló levele a' városban kézről kézre jár vala, melly-nek

nek párjai Pérába hozattattak. Továbbá azt beszélik, hogy Oszakovnak el-fogott komendánsa, még az nap az ő győzőjének Potemkin Hertzegnek asztalához ültetett volna, a' többi Agák pedig külön egy asztalnál vendégeltettek. A' Basa igen díszesen és mint értelmes ember viselte magát. Azt beszéli vala: hogy külömb embereknek lenni látja az Orosz katonákat, hogy sem szokás szerint Konstánczpolyban le irattatnának; igen szépek úgymond. De nem vitézek é, kérde tovább Samoïlov Generál? Ennek eleven bizonyága magam vagyok, felele a' Basa, mert másként nem űlnék ennél az asztalnál.

Még nem tudhatni mitsoda érzékenységet okozott legyen Oszakov el-vefztése a' Portának Ministereiben, mert ezen veszedelmes környül-allásokban meg tiltatott nekünk Pérából a' városba menni; a' vad köznép első hevenyében a' kerefsztyéneket mind meg ölhetné. Az alatt a' Császár a' mi bátorságos őrizetünket, a' kerefsztyéni követeknek kérésére 4 kompánia Jantsárokkal erősítette-meg.

A' Móldvai határ-szélekről érkezett tudósításként Bender-is meg hódolt az Oroszoknak. Vajha ezen hír, a' melly olly szaporán el-terjedett, valóvá lenne!

Az előbbeni levélben meg-írt Kinenyi történetről még ezt hirtelik utóbbi tudósításként: — Még a' közelebb múlt hónapnak utolsó napjaiban vették a' mieink a' hiteles tudósítást, hogy az ellenségek Rimnikben vizont öszve-gyülekeznek olly szándékkal, hogy a' mi őfelső őrizetünket véletlenül meg-támadják, és a' mieinket Kinenyből el-űzzék. Hamis tudósításként, mellyeket kémjeiktől a' mi őrizetünknek tsekélységéről vettek vala, ezen szándéokra bírták őket, 's egyszersmind bizonyos reménységgel táplálták magokat, hogy tzeljokat véghez fogják vinni. Az alatt ezen most múlt

hónapnak 8 - án érkezett a' mîfeinkhez egy kém azzal a' bizonyos hírrel, hogy az ellenségek valósággal már Ólt vízen túl Pitefyról és Kurte Árgisról, és Ólt vízen innen Rimnikről el-indultak és a' mi őrizetünk ellen útban volnanak. Még azon estve az Orosz Kapitány Vernikurnak kompániája Vörös toronytól 3 kgyúkkal, a' Húszárokkal és Árnótokkal Talmátselből Kineny fele ki-indúlt. Ugyan az nyz Priporánál megjelentenek az ellenségek, és mivel szélső őrizetünk lassanként hátrálának, a' vakmerők 9-én dél tájban Kinenyig jövének, az Ólt vízen túl, és az ottani templom megé el-rejték magokat. Látván, hogy az ellenségek száma két százig szaporodott vala, a' mieink kgyúkkal tüzellének reájok. De alig estenek-el közölök egynéhányon, midőn a' többiek rendetlenül visszafutának. A' mi Árnótok nyomokba követték a' szaladókat, de többé el-nem érheték őket, és egyetlenegy Török, a' ki kapott sebei miatt, a' többiektől elmaradott, lövetteték agyon.

Az idő alatt a' Rimniknél meg-szaporodott Törökök Lotrióránál támadák-meg szélső őrizetünket, de innét - is véres fejjel kellett el-menniek. A' szabad feregnek Hadnagya, Dima Latus ezen alkalmatosságánál személy szerént való vitézsége által tette magát jelesé. Mivel szándékjok el-nem sült vala, visszafutásokban önnön határikban mindenféle erőszakot követtenek-el. Boifort és Bomboestet el-égették, ezenél több juhokát, sok lovakat és ökröket el-hajtották, és még embereket is el-vittek, az egész Lovistai körületet el-púfztították. Mavrojeni, a' mint hírlelik, kevés reménységet tart Olah országnak birtokára, és fereginek meg-engedte, hogy mindent szabad akarójok szerént raboljanak.

P E S T E N N,

Nyomtattatott Patzkó Ferentz' betűivel.